

Ondernemer vd maand mei 2010

'Blaarkoppen zijn een stukje cultureel erfgoed. Zo een mooi Oud-Hollands ras moet je koesteren!'

Piet Kaatee, Bayershoeve Heiloo, Bio-Ondernemer van de Maand mei

Piet Kaatee is biologisch boer op de Bayershoeve in Heiloo. Hij heeft uitgesproken ideeën over de randvoorwaarden om van een boerenbedrijf een goede onderneming te maken. Zoals over de vereiste schaalgrootte en , in zijn geval, een op geven en nemen gebaseerde samenwerking met Natuurmonumenten. In 2008 ontving Kaatee € 156.000 subsidie voor de realisatie van een nieuwe veestal. Deze werd onlangs EKO-gecertificeerd. Vrijdag 21 mei wordt de stal tijdens een werkbezoek officieel geopend door gedeputeerde Jaap Bond. Een extra aanleiding voor noordhollandsegrond - de biologische landbouwcampagne van de Provincie Noord-Holland - om Kaatee in de zon te zetten als Bio-Ondernemer van de Maand mei 2010.

Piet, we gaan terug naar de oorsprong van je bedrijf – je bent hier in Heiloo aardig geworteld...

'We zijn hier in 1968 komen wonen. Mijn vader en zijn broer hadden daarvoor samen een boerderij in de Gaasperpolder, waar nu de Gaasperplas is, bij Amsterdam. Op een gegeven moment moesten ze daar weg. Mijn oom ging toen naar Opmeer en mijn vader kon hier beginnen op een stuk land van 16 hectare en dat is in de loop van de jaren uitgebreid naar zo een 42.5 hectare.'

Vanaf welke leeftijd had jij de wens om in de voetsporen van jouw vader te treden?

'Toen ik nog een klein jongetje was , was het al wel duidelijk dat ik boer zou worden. Ik ben de oudste in een gezin van zeven kinderen, met nog twee jongere broers. De broer net onder mij wilde ook best helpen op het bedrijf, maar had niet dezelfde echte passie voor het boerenbestaan als ik. In 1987 heb ik het bedrijf van mijn vader overgenomen.'

Inmiddels heb je los van je huiskavel een kleine 100 hectare aan pachtgrond, hoe heb je die verkregen?

‘Die uitbreiding begon eigenlijk door de scherpere regelgeving rond mestafzet in 2005 (de periode waarin mest mocht worden uitgereden werd toen aanzienlijk korter, waardoor boeren over meer capaciteit voor mestopslag moesten beschikken, red.). Ik had daardoor een tekort aan land. Een loonwerker heeft me toen getipt over een stuk land in Bergen dat ik er via de DLG (Dienst Landelijk Gebied, red.) bij kon pachten. Dat land werd op een gegeven moment over gedaan aan Natuurmonumenten, waarmee mijn samenwerking met hen dus is begonnen. Daarna kon ik er nog wat land in Bergen bij krijgen dat was aangekocht door een bouwbedrijf. In 2006 kwam Natuurmonumenten weer bij me, met de vraag of ik land in gebruik wilde nemen bij Nijenburg, tussen het Heiloose bos en de Straatweg.

Waarom klopten ze juist bij jou aan?

‘Ik denk omdat ik Blaarkopkoeien heb. Die gedijen goed op de nattere grond van dat terrein. En ze passen ook mooi in dit natuurlandschap.’

Je kunt dus niet zomaar elke koe op deze gronden ‘planten’?

‘Nee, maar ik zeg het liever andersom: je moet koeien kiezen die ‘t van nature goed doen bij jouw bedrijfsomstandigheden. Van zandgrond kun je nu eenmaal geen vette Beemsterkleigrond maken.

Verder moet je als biologische boer genoeg kunnen nemen met een wat lagere melkopbrengst, waar dan ook weer minder krachtvoer bij komt kijken. In dat hele plaatje past de Blaarkop heel goed, die kan het prima met een soberder dieet af. Het is bovendien een echt Oud-Hollands ras, een stukje cultuurerfgoed dat je zou moeten koesteren, vind ik. Dat is echt mijn passie. Daarom verkies ik ze boven bijvoorbeeld Montbéliardes of Fleckvieh koeien, die het ook wel goed doen op deze gronden.’

Is dit bedrijf altijd biologisch geweest?

‘Goed beschouwd was dit bedrijf heel vroeger natuurlijk ook al biologisch; toen had je helemaal geen kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen. Maar officieel, door Skal (de wettelijke controle-instantie voor biologische bedrijven in Nederland, red.) gecertificeerd biologisch ben ik nu ongeveer een jaar. Een tijd daarvoor had ik bij Campina, waar we de melk aan leveren, al wel eens geïnformeerd naar de mogelijkheden om op biologisch over te stappen. Maar op dat moment was er best een lange wachtlijst. Als dat al met al vijf of zes jaar zou gaan duren, zou dat mijn bedrijfsontwikkeling belemmeren. Dus ik hield het daarna alleen een beetje zijdelings in de gaten.’

Maar die wachttijd viel uiteindelijk mee?

‘Ja, vrij kort daarna kreeg ik een telefoontje van Campina: ‘Jij was toch geïnteresseerd in biologisch, is dat nog steeds zo? Zo ja, kun je meteen omschakelen en geven we je de garantie dat je over twee jaar kunt leveren.’ Toen heb ik toegehaakt en ben met o.a. Kees Water (begeleider van omschakelende boeren voor Biologisch Ondernemen Noord-Holland en van Ekopart Advies, red.) aan de slag gegaan. Intussen kreeg ik er ook nog weer twaalf hectare van Natuurmonumenten bij. En omdat al dat land al ‘schoon’ was - bij deze natuurgebieden is van kunstmest geen sprake - duurde de omschakeling anderhalf in plaats van twee jaar. Campina heeft ons ook nog geholpen bij de overbrugging van gangbaar naar biologisch met wat subsidie en zo is het allemaal gaan rollen.’

Jouw Blaarkopkoeien zorgden daarna voor nog meer landuitbreiding...

‘Ja, dat klopt. In de Kooimeerhoek heeft Natuurmonumenten een natuurgebied van 17 hectare. Een heel drassig gebied, met veel beperkingen. In 2007 hadden we een ontzettend natte zomer en het gras in de Kooimeerpolder kwam daardoor zo ongeveer tot je middel. Anita Langeveld die toen bij Natuurmonumenten werkte, wist dat ik mooie Blaarkoppinken had (1 jaar oude koeien, red.) en vroeg me of ik die daar niet wilde laten grazen. Anders moesten zij het gaan maaien en dat zou toen echt een grote, kostbare klus zijn geworden. Ik heb toen gezegd dat ik dat wilde proberen, maar wel op voorwaarde dat ik ze meteen weer

terug zou halen als ik zag dat ze het er niet fijn zouden vinden. Maar... het ging heel erg goed, dus ze zijn gebleven.'

Je hebt een goede samenwerking opgebouwd met Natuurmonumenten, wat is de sleutel van het succes daarvan?

'Het belangrijkste is wel dat beide partijen bereid zijn om te geven en nemen. Mijn gronden liggen bijvoorbeeld niet meteen naast de boerderij. Dat is wel een logistieke belemmering. Je moet wat organiseren om het vee daar te laten lopen. En je moet er je hele planning op aanpassen. Mijn melkkoeien kunnen niet op de natuurgronden verderop lopen, want die worden hier in de stal gemolken. Daarom heb ik een zomer- en een najaarskalvende veestapel. Van december, januari tot zeg april heb ik geen kalveren. Vanaf nu worden ze geboren. Dat zorgt ervoor dat ik veel droge koeien in de zomer heb, die dan mooi kunnen grazen in het natuurgebied. In het najaar en de winter voer ik het melkvee met het ruwvoer dat ik in de zomer van het land heb gehaald. Normaal gesproken zou je zeggen: 'hup, de koeien in april naar buiten toe en zoveel mogelijk zelf het voer laten pakken. Dat doe ik ook wel, maar mijn huiskavel is daar eigenlijk iets te klein voor. Dus als ik in de toekomst de mogelijkheid zou krijgen om mijn huiskavel uit te breiden, zeg ik daar geen nee tegen..!'

En hoe kan de natuurbeheerder de boer van dienst zijn binnen de samenwerking?

'Het is belangrijk dat de eisen die de beheerder stelt wel ruimte laten voor agrarisch gebruik. Het moet werkbaar blijven voor de boer.'

Doen jullie ook actie aan natuurbeheer?

'Nou, eerder passief dan actief. Er zitten hier heel veel vossen, kraaien, reigers, meeuwen enzovoort. Dus er komt veel predatie (leegroven van de nesten, red.) voor. Ik heb het in het verleden al aan de hand gehad dat ik met de trekker het veld in ging en even keek bij de stokken die vrijwilligers bij de nesten hadden gezet en dan lege nesten met een dode moedervogel erbij aantrof. Mijn gevoel is dat dat zou kunnen doordat vossen de sporen van de vrijwilligers volgen naar de nesten toe. Ik neig er daarom naar om de boel een beetje de boel te laten. Ik heb ook niet zo heel veel tijd voor het faunabeheer.

Daar komt bij dat in de gebieden die ik van Natuurmonumenten in gebruik heb het botanische beheer boven het faunabeheer gaat. Daar staat tegenover dat ik merk dat er in de Kooimeer sinds het land daar meer gegraasd wordt en het gras wat korter en minder ruig is, steeds meer nesten komen. Die weidevogels leven in de symbiose met de mest die mijn koeien achterlaten; die mest zorgt voor een rijk bodemleven en dat maakt het gebied weer aantrekkelijk voor de vogels.'

Je hebt bewust gekozen voor geleidelijke uitbreiding van jouw areaal, wat is daarvoor jouw reden?

'Om als ondernemer rond te kunnen komen in deze branche heb je wel een bepaalde bedrijfsgrootte nodig. En die is liefst een beetje rekbaar, dan ben je als boer flexibel genoeg om in te spelen op de actuele ontwikkelingen. Ik ben steeds op zoek naar efficiëntie binnen het logistieke deel van mijn bedrijf. Natuurlijk zoek ik daarbij ook naar het voordeel dat je bij een bepaalde schaalgrootte kunt halen bij bijvoorbeeld de inkoop van veevoer. En daarbij is er dan ook geen verschil tussen wel of niet biologisch.'

Hoe zie je de toekomst van je bedrijf?

'Om te beginnen ben ik natuurlijk heel blij met de betrokkenheid van mijn zoon, net 22 geworden bij ons bedrijf. Dat zorgt voor de nodige continuïteit; de inspanningen die ik nu allemaal doe, zijn niet bedoeld voor de korte termijn.

Verder hoop ik dat boeren en natuurbeherende instanties goed samen door één deur kunnen blijven gaan en er voor beide partijen een win-winsituatie ontstaat. En dat komt, ik zei het al,

neer op geven en nemen. Ik snap dat Natuurmonumenten bijvoorbeeld graag wil dat een bepaald bloemetje de kans krijgt om te bloeien, daar heb ik alle begrip voor. Maar aan de andere kant moeten we bijvoorbeeld zorgen dat niet al het land '15 juni land' moet zijn (land dat met het oog op weidevogelbeheer niet voor 15 juni gemaaid mag worden, red.). Dan komt alles tegelijk en wordt het te veel, nauwelijks te behappen. Ik heb ze daarom voorgesteld om gebieden waar de natuurwaarde minder van is eerder te laten maaien. Een beetje meer spreiding is beter voor de boer en kan zonder schade voor de natuur.'

En wat zijn je verwachtingen van de biologische sector in de toekomst?

'Het feit dat de overheid, bedrijfskantines, zorginstellingen en noem maar op zich steeds meer toeleggen op biologisch is een hele goede stimulans voor onze sector.'

En je bent niet bang dat 'biologisch' op zal gaan in het begrip 'duurzaamheid'?

'Ik zie dat er veel private partijen in de markt inspelen op de hele verduurzamingstrend en het is wel belangrijk dat 'biologisch' zich daarbinnen wel goed blijft profileren t.o.v. gangbaar. Dat betekent dat je duidelijk maakt dat je niet alleen geen kunstmest e.d. gebruikt, maar ook heel terughoudend bent met antibiotica. En biologische bedrijven kunnen zelf ook nog meer gaan doen met de verduurzaming van hun hele bedrijf, denk bijvoorbeeld aan zonnecollectoren op de staldaken, die zie ik wel komen.'

Nog speciale wensen richting de overheid en/of de natuurbeherende instanties?

'Nou, wat ik zie als bottleneck voor collega's en omschakelaars is de beperking van 250 naar 170 kilo stikstof per hectare die is toegestaan in natuurgebieden. En als er heel veel natuurland zit, is die beperking nog groter. Dan wordt zo een stuk land voor boeren natuurlijk minder interessant.

Deels zou dat kunnen worden opgelost met de realisatie van meer grondmobiliteit. Dat zou ook goed zijn voor boeren die bijvoorbeeld last hebben gehad van veel ganzen in hun land en daardoor minder voer hebben kunnen halen van hun land. De overheid zou kunnen helpen om meer samenhang in de locaties van biologische bedrijven te brengen. Zodat die elkaar weer makkelijker kunnen helpen.'

Alles bij elkaar zie je de toekomst van biologisch hoopvol tegemoet?

'Biologisch heeft zich de afgelopen tijd ondanks de economische crisis goed staande gehouden, dat wekt vertrouwen voor de toekomst.'

Van website: www.noordhollandsegrond.nl